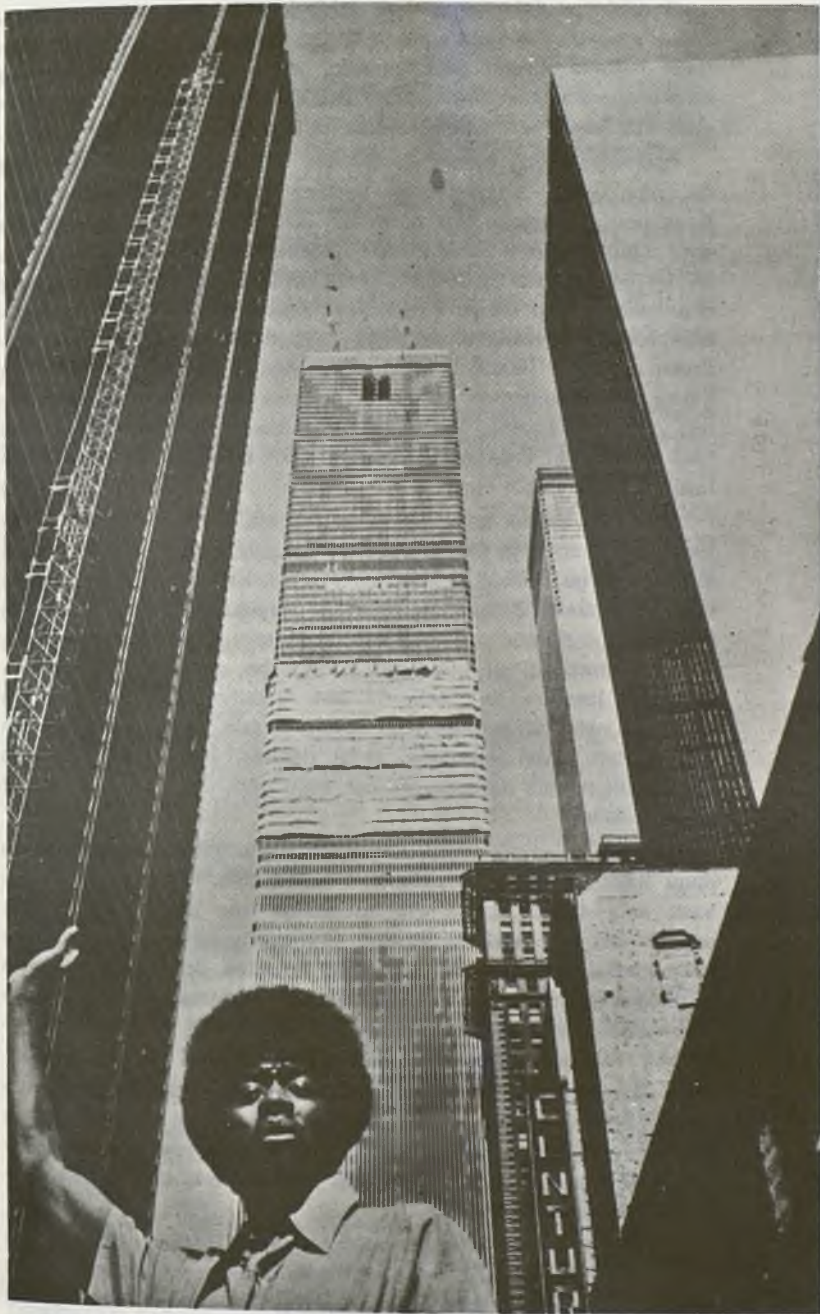

ANAITASUNA

295. zenb.

1975.eko apirilaren 15ekoa

Pelota, 4 - 1.º - Bilbao-5
Tel, 23 74 49 - Apart. 495

Ameriketako beltzak eta Euskal Herriko zuriok

1619.ean heldu ziren USAko Virginiara, Afrikan harrapatutako lehen esklabu beltzak. Luzea da, Ameriketako beltzek ordutik hona bete duten historia. Ba dute beren kondaira idatzia ere: BENNETT, L.: Before the Mayflower. A History of the Negro in America, 1619-1964. la* bi mendez, legezkoa izan zen esklabutza; baina, legez kontra ere, XIX. mendearen azkena arte iraun zuen esklabu beltzen salmentak.

Gaurregun hogeit hamar milioi dira beltzak USAn: bizilagun guztietarik 11%. Herri handi bat lurralderik gabe. Beltzek ez dakite nondik diren etorriak. Beren arbasoak Afrika zabalean sortuak eta biziak zirela ba dakite. Baina ez Afrikan eta ez Amerikan ez dute beren lurralderik. Esklabu bezala etorri ziren Amerikara, eta ez emigrante bezala; horregatik, sorterririk gabe utzi ditu historiak. USAn, be-

rriz, eskubiderik eta aberririk gabeko langile emigrantetzat hartzen du beltzak bere burua. Ba daki, Amerika ez dela inoiz bere aberria izango; baina ez du beste aberririk ere.

Aide honetatik ez gaude egoera berdinean Ameriketako beltzak eta Euskal Herriko zuriok. Esperantza objektiborik gabeko herria dira beltzak; esperantza objektiborik ba dugu esukaldunok. Baina zuriok nahiz beltzek burruka berdintsua eraman behar izan dute historian, beren nortasunari eusteko.* Militanteen burruka, artisten burruka, pentsatzaileen burruka. !au mende luzetako burruka eraman dute Ameriketako beltzek, beren hezgaizta* etengabe agertuz.

azken horrialdera

Militanteen burruka

Ameriketako beltzek ez dute ixilik eraman beren esklabu historia. Ugazaba* eta zapaltzaileen eskuetatik ihes egiteek, gose grebek, beren eskubideak lortzeko ekinaldiek eta burrukek osatzen duten lau mendetako historia. Horietaz gainera, matxinadak* ditugu. Herbert Aptheker historialariak esklabu beltzen berrehun eta berrogei ta hamer matxinadaz gora kontatu ditu.

Historia honen bidetik sortu nahi izan zuen, mende honen haseran, beltzen ekonomi indar berezi bat Marcus Garvey gidariak. Honela, Ameriketako eta mundu osoko beltzen arteko elkartasun sendoa sortu nahi izan zuen.

Eta bide bertsutik* jo du azken urteotan Amerikako beltzen nazionalismoak, musulman beltzen burrukak batez ere. 1966.ean bereziki nabarmentzen da beltzen indarraren kontzientzia eta batasuna, «black power» (indar beltza) izenez. 1968.ean sortu zen, ordea, «Black Panthers» izeneko partidua. Ezaguna da azken urteotan militanteek eta jendetzek* egin duten burruka, USAko hirietako kaleak eta Unibertsitateak astinduz, beren eskubideak lortzeko. Burruka honetan erori dira Malcolm X (1965) eta Martin Luther King (1968), beltzen gidariak, zuri arrazisten eskuz.

Militante eta gidari hauek eta aurretik joan direnek, beren burrukaren, beren ekintzaren eta beren heriotzaren bidez eman diote «herri beltzari» herri kontzientzia eta batasuna.

Artisten burruka

Aurrez aurre militanteek eta jendetzek eramaten duten burrukari etengabe eustea ezinezkoa da. Baina herriek ba dute beste indar bikainik,* bere burrukari eusteko: herri kultura, eta bereziki kantua.

Kantuaren bidez adierazi du USAko beltzak bere protesta. «Negro Spirituals» kantuak mundu osora zabaldu dira; eta horien bidez agertu diote beltzek munduari herri baten larria. Kantu hori ez da izan beltzentzat ihespidea, ez loeragilea, ez nigar hutsa. Erresistentzi bidetzat hartu dute beren kantuaren garrasia.

Baina horretaz gainera, «Negro Spirituals» kantuak izan dira USAko herri beltzaren sormen* artistikoaren neurria, Ameriketako zuriak berek ere eman ez dutena. Horien bidez agertu dute beren berezitasuna, nortasuna; eta horien bidez aurkitu dute beren bizi-izako autonomi alorra.

«Negro Spirituals» izan dira, beltzek beren esklabutza salatze-ko eta beren askapena oihukatze-ko erabili duten bidea. «Let my people go» (utz zazu nire herria alde egiten) kantatzen duenean, Israel herriak Egiptoko Faraoiagandik askatzeko zuen egardia eta ematen zuen oihua bera bizi du herri beltzak.

Herri baten askabidean,* kantua eta artea ez da guztia; baina bere eginkizun handia du herriaren kontzientzia sortzeko, haserrea adierazteko, zapaltzailearen aurpegian garrasi egiteko. Protesta kantuak eta arteak, herriaren estetika nortasuna adierazteko ezezik,* herriaren giza nortasuna eta politika nortasuna adierazteko balioa izan dute.

Gure artean ba da, protesta kantuaz aspertu denik eta euskal jaialdi eta herri kultur agerpen guztiak kendu nahi litzuzkeenik, militanteen burrukari itzala egiten diotelakoan edo. Jakingarria izango litzateke nolako bizitasuna eman dioten herriari azken urteetako protesta kantuek eta bertsoek eta beste edozelako* kultur agerpe- nek. Ez dago dudarik, horrelakorik antolatzea eta egitea, besterik gabe, herriaren nortasun agerpena eta protestazko garrasia dela Euskal Herriaren.

Pentsatzaileen burruka

Militanteen aurrez aurreko burrukak eta herriaren kantuzko burrukak pentsatzaileen premia dadukate, aurrena* itsu eta bidez gal ez dadin, eta bigarrena folklokeria bitxia bihur ez dadin. Idazleen eta politikarien, literatuen eta entseularien* lana izan da USAko beltzen historia burrukalaria argitu duena.

Ralph Ellison, Richard Wright, Baldwin eta batez ere W. E. B. DuBois dira, beste askoren artean, USAko beltzen askapen* bidea pentsatzen eta adierazten saiatu direnak. Robert Allen-ek idatzi du pentsatzaile eta idazle beltzen historla.

Herri zapalduen burruka aurrera daramaten eta interpretatzen duten gehlenak bezala, bi bide hauen aurrean aurkitu izan dira USAko

interpretatzaile beltzak: Beltzen kulturari, ohiturei eta herritasunari eutsiz, herri txiki bezala USAko gizartean eta nazioan integraztea, batetik; edo, integrazio horren ezina ikusiz, iraultzabidea aurkeratzea, bestetik. Lehen hautapenak arraza eta herri mailako arazoa erreformismo bidetik konpondu nahi du. Bigarrenak, ordea, usteltzat jotzen du erreformismo hori, benetako askatasuna lortzeko; eta, munduko herri zapaldu guztiakin batera, herri barnean bertan dauden sustrai eta harreman kapitalistak puskatu nahi ditu, iraultzaren bidetik. Aurrenak, kultur eta arraza mailan jartzen du bereziki bere burruka; bigarrenak, klase mailan jartzen du batez ere.

DuBois-ek nazionalismoa eta sozialismoa batean bildu nahi izan ditu. Beltzen zapalkuntzaren barneko oinharria ez da USAko zuriak berenez luketen arrazakeriarena. Politikazko demokrazia ekonomiazko harremanetara zabaldu ez delako daude zapalduak beltzak arraza aldetik. Ekonomi aldetik ustiatzeko* aberastasuna direlako, hategia. Kapitalismoan ikusten du, bada, DuBois-ek USAko beltzen zapalkuntzaren lehen sustraia. Kapitalismoa, berriz, nazioartekoa delarik, beltzen burrukak ere herriartekoa izan behar du.

1963.ean hil zen DuBois. Bere idazkirik nagusia bere autobiografia du: The Autobiography of W. E. B. DuBois, New York, International Publishers, 1968. Marxismoa eta kultur nazionalismoa batu nahian ihardun du bere bizitza osoan. Marxista izanik ere, ez du inoiz arrazazko, kulturazko eta erlijiozko burruka, ekonomiazko harremanetako burruka mailan suntsitu. Arraza eta herri arazoak bere autonomia du ekonomiazko harremanei buruz.

Panafrikanista izan zen DuBois. USAko beltzen burruka, Hirugarren Munduko Herri guztiak kolonialismoaren kontra daramaten burrukarekin batera doa. USAko beltzak daude, hain zuzen ere, munduko ustiapen sistemak duen erdiunean bertan. Horrela, Ameriketako beltzek daramaten burruka ez da etnia, herri edo talde batena bezala hartu behar. Herri zapalduen burruka zelaia mundu osoa da; eta, horregatik, kapitalismoak, kolonialismoak eta imperialismoak zapalduak daduzkan gizon eta herri guztiakin batera doa USAko beltzen burruka.

Black Theology (Teologia Beltza)

Jainkoa beltza da. Jesukristo beltza da. Zurien teologia ustela da, teologiaren mamia askapena baita. Arrazakeriaren teologia dela emango* luke horrek. Baina Teologia Beltza, USAko beltzek beren askapen teologiari eman dioten izena da. Eta berentzat askatasun hori koloretik pasatzen da. «Beltza» hitzak, ordea, ez du hemen gorputz azalaren edo larruaren esannahi biologiko hutsa. Teologiazko esannahia du «beltza» hitzak, Jesukristo askatzailearen kolorea beltza da. Askatasunaren kolorea beltza da.

1960-1970. urteen bitarteko burrukaldietan eta astinaldietan sortzen da Teologia Beltza. J. H. Cone da teologiazko gogoeta hau hasten duena, Black Theology and Black Power izeneko liburuaz. Honela definitzen du berak teologiazko pentsabide berri hau: «Zurien mundu etsaiaren barruan beltzek duten esannahia eta eginkizuna adierazi beharrak sortu du teologia hau (...) Iraultzailea da Teologia Beltza, beronen ikusmoduan. Beltzak zapalkuntzatik libratuko direla uste du teologia honek». Kristau teologia askapen teologia da, dio Cone-k.

«Zaila gertatuko zaie zuriei Kristo beltza zapaldua onhartzeari, zuri izateari uzten ez baldin badiote»... Arrazakeriaren teologia, beraz? Arrazista da beste arrazatakoak zapaltzen dituen, eta ez, zapalduak egonik, bere nortasuna eta askatasuna lortzeko eta adierazteko, askapen sinbolo bezala arraza hartzen duena. Zein ote da separatista: herri bat banatuta dadukana, ala, herria batzearren, zapaltzaile eta banatzaileagandik libratu nahi duena? Zein ote da klasista: azpiko klasea xurgatzen* eta ustiatzen duena, ala, klase azpiratzailearen kontra burrukatzeko, klase bezala biltzen den jendea? Zein ote nazionalista: nazioaren handitasunaren izenean beste nazioaren bat irensten duena, ala, bere askapen burruka aurrera eramateko, nazio kontzientzia eta indarra finkatzen saiatzen den herria? Horregatik, teologo beltzak ez dira, zuriak arrazistatzat hartuko dituztelakoaren beldur.

Euskal pentsatzaileek azken urteotan hasia dute, eta ondo hasia ere, herriaren bidearen interpretatze eta argitze lana. Euskal teologoen beren teologiazko gogoeta hasteko ordua dute.

Paulo AGIRREBALTZATEGI